

ВІДГУК

офіційного опонента

Резван Оксани Олексіївни

на дисертаційне дослідження

Карпової Марини Євгенівни

**«Підготовка майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами
інтерактивних методів навчання»,**

подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 01
Освіта/Педагогіка за спеціальністю 015 – Професійна освіта (за
спеціалізаціями)

Процеси реформування основних гуманітарних галузей в Україні виокремлюють проблему урахування потреб кожної окремої особистості, в аспекті чого значущості набуває особистісно орієнтований підхід до організації діяльності галузей, пов'язаних із безпосередньою особистісною взаємодією. У медицині такий підхід отримав назву пацієнтоорієнтованого, що базується на „об'єднанні зусиль” всіх учасників лікувального процесу. Особливістю ефективності педіатричної медичної галузі є організація командної роботи, у межах якої лікар-педіатр стає основною ланкою координації діяльності усіх інших фахівців, які мають причетність до лікування, оздоровлення та профілактику захворювань дитини. Зважаючи на актуальність означених питань, вважаємо, що у виборі теми дослідження «Підготовка майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних технологій» дисертантка має рацію.

У дисертації чітко визначені об'єкт, предмет, мета й завдання дослідження, обґрунтовано та деталізовано застосування методів пошукової роботи. Слід зазначити, що всі компоненти наукового апарату повністю корелюють між собою.

На наш погляд, структура дисертації та її результати дозволяють стверджувати, що дисертантка реалізувала всі окреслені завдання, розкрила тему в чіткій послідовності.

Не викликає заперечення наукова новизна дослідження, у якій автором вперше розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено

технологію підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних методів навчання на підставі системного, діяльнісного, компетентнісного, особистісно орієнтованого, синергетичного, аксіологічного, контекстного, партисипативного підходів, що містить такі взаємопов'язані етапи: концептуальний, мотиваційно-професійний, змістово-діяльнісний, діагностико-результативний.

Текст дисертації видається чітко структурованим і логічним, що зокрема, виявляється у здатності аспірантки узагальнювати основні теоретичні положення.

Позитивно оцінюючи увагу дисертантки до пацієнтоорієнтованого підходу в лікуванні людини загалом, особливо підтримуємо дисертантку у визначенні ключової ролі педіатра у співпраці із колегами та взаємодії із батьками хворої дитини, адже саме педіатр приймає остаточне рішення щодо протоколу лікування дитини, ураховуючи ідеї лікарів вузького профілю та ресурсні можливості лікувального закладу.

Вагомим аргументом щодо актуальності означеної проблеми у світовому масштабі вважаємо представлення моделей професійної діяльності лікарів-педіатрів та їх специфіки у міжнародній практиці різних країн, на підставі чого зроблено висновок про їх функціональні обов'язки, що включають організацію взаємодії лікарів загальної практики, середнього та молодшого медичного персоналу, а отже, доведено важливість підготовки лікаря-педіатра до організації командної діяльності на рівні міжнародної практики.

Логічно виправданим є представлення системи аналізу **теоретичних засад підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді**, які авторка розділила на чотири групи: *історичні та державні документи*, в яких окреслені основні вимоги до зазначених фахівців; *фундаментальні наукові джерела*, в яких конкретизовано основні дефініції дослідження, такі як „підготовка”, „професійна підготовка”, „професійна підготовка майбутніх педіатрів”, „готовність”, „команда”, „робота в команді”, „готовність до роботи в команді”; *наукові розробки щодо підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді*; *здобутки сучасних вчених і результати дисертаційних досліджень*, в яких

обґрунтовано *інтерактивні методи* навчання, що оптимізують процес формування готовності майбутніх педіатрів до роботи в команді.

Цікавим видались здобутки дисертантки у дослідженні документів першої групи, що стосуються не лише писемних документів-настанов, законоположень, але й молитов, оскільки, як стверджує автор, за моделлю Парацельса, у зв'язку між лікарем та пацієнтом є «кровні відносини», що настають у процесі «цілющої сили їх контакту»...

Загалом у ретроспективному історико-педагогічному аналізі дисертантка доходить висновку, що наука впродовж тривалого періоду всебічно розробляє проблеми педіатрії, взаємодії педіатра з дитиною її батьками, колегами задля успішного лікування дитячих хвороб. Крім того, аналіз державних та історичних документів стосовно становлення професії педіатра і підготовки майбутніх педіатрів дозволив виявити вимоги до лікарів цього фаху, насамперед до командної роботи.

Імпонує уміння автора робити узагальнення аналізу наукових джерел, зокрема щодо визначення ключових понять дослідження. Так, дисертантка справедливо визначає чотири ознаки професійної підготовки майбутніх педіатрів: урахування потреби забезпечення лікарів максимально широким колом знань; спеціальної підготовки з обраної профільної дисципліни: кардіології, неврології, ендокринології тощо; пріоритетність методичної підготовки, необхідної для щоденної професійної праці лікаря; підготовка педіатра до розв'язання різноманітних ситуацій, до взаємодії з колегами, батьками хворої дитини та іншим медичним персоналом в умовах змінних ситуацій.

Автор аргументовано доводить, що проблема підготовки педіатра до командної роботи стає актуальною не лише на науковому рівні, але й на рівні компетенцій, визначених діючим Стандартом спеціальності 228 Педіатрія, зокрема: здатність працювати в команді та навички міжособистісної взаємодії (загальна компетенція), здатність до визначення необхідного режиму навчання, праці та відпочинку здорових дітей та при лікуванні захворювань

здатність до визначення характеру харчування при лікуванні захворювань та ін. (спеціальні фахові компетенції), забезпечення формування кожної із яких відбувається через усвідомлення взаємодії із іншими фахівцями.

Цікавим вважаємо підхід автора до визначення видів командної роботи, у яку включений педіатр, що залежить від цілей діяльності команди конкретного виду: команда для проведення щеплень, команда адміністративний відносин, команда диспансеризації.

Цінним видається намагання автора деталізувати кожне представлене у дослідженні ключове поняття у представленні його змісту, зокрема мотивація майбутніх педіатрів до роботи в команді розглядається як інтеграція чотирьох її складових: мотивації до командної роботи, інтерактивної спрямованості, цінності допомоги і милосердя до інших людей, потреби у конструктивному спілкуванні; комплексність медичних знань представлено знаннями з *природознавства* (фундаментальні знання, без яких клінічна теорія і практика в сучасній науково орієнтованій медицині неможлива (анатомія, фізіологія, гістологія, вірусологія, хімія тощо)); *гуманітарні знання* (знання з питань клінічної практики (вилікувати хворого, максимально продовжити період його активного творчого життя, запобігти захворюванню)); *технологічна раціональність* медичного знання (знання технології відновлення-ремонту, який ухиляється від нормального функціонування людського тіла) тощо.

Вагомим для практичної популяризації у підготовці та підвищенні кваліфікації українських педіатрів можна вважати представлений дисертанткою досвід американських колег щодо формування командних компетентностей за програмою TeamSTEPPS, освітнім проєктом TOPS, канадським освітнім проєктом Teams of Interprofessional Staff (TIPS) (Команди міжпрофесійного персоналу) тощо.

Підтримуємо дисертантку у спробах збагатити досвід української системи підготовки педіатрів спецкурсом „*Організація командної роботи в медичній організації*”, який введено у навчальний план магістрантів експериментальної групи у другому семестрі.

Цінним для популяризації в науково-методичному середовищі видається зміст експерименту, представлений у дисертації, що містить достатню кількість якісних інноваційних методів, способів та форм роботи з майбутніми педіатрами щодо їх підготовки до командної роботи, уведених у зміст як загально гуманітарних, так і спеціальних дисциплін.

Високо оцінюємо добір і реалізацію дисертанткою методик оцінювання рівня сформованості кожного із компонентів готовності до командної роботи майбутніх педіатрів, відображення означених методик у додатках.

Переконливим є представлення автором формувального етапу експерименту, у межах якого логічно простежується зв'язок теоретичних ідей зі способами їх практичної реалізації.

Цікавим підходом щодо реалізації педагогічної технології формування досліджуваного якісного утворення у майбутніх педіатрів вважаємо представлену автором експериментальну діяльність, упроваджену на концептуальному, мотиваційно-професійному, змістово-діяльнісному, діагностико-результативному етапах.

Уважаємо, що ефективність експериментальної роботи великою мірою залежала від уміння Марини Євгенівни забезпечити гармонійне поєднання лекційних (інтерактивна лекція, динамічна слайд-лекція, відеолекція (Zoom), лекція-дискусія, проблемна лекція), семінарських (семінар-дискусія, семінар-захист проєктів, інтерактивний семінар, семінар генерації ідей, семінар-картковий штурм, семінар-круглий стіл, семінар-панельна дискусія, симпозіум, семінар „Акваріум”, семінар-взаємонавчання, семінар-колоквіум, робота сесійних груп (Zoom)) і практичних занять (тренінги); вдалого оновлення змісту дисциплін „Педіатрія”, „Дитячі інфекційні хвороби”, „Дитяча хірургія, ортопедія та травматологія”, „Внутрішні хвороби”; упровадження діалогічно-дискусійних (мозковий штурм, дискусія, дебати, круглий стіл) імітаційних (імітаційно-рольові та ділові ігри, case-based-learning), методів навчання, а також методів вправлення, кооперативного навчання та коучингу.

Заслуговує на схвалення грамотно проведений статистичний аналіз отриманих даних педагогічного експерименту.

У цілому дисертація складає позитивне враження. Дане дослідження може бути кваліфіковане як вагомий внесок у професійну педагогіку в контексті професійної підготовки фахівців.

Разом з тим, ґрунтовний аналіз матеріалів дисертаційної праці Марини Євгенівни Карпової дозволяє висловити деякі побажання і в певній мірі дискусійні зауваження і судження.

1. Аналізуючи розвій наукового дискурсу з проблеми дослідження, автор стверджує, що жодний із авторських наукових підходів повною мірою не забезпечує виконання завдання формування готовності майбутніх педіатрів до роботи в команді, а отже, у науковій новизні визначення сутності та структури досліджуваного поняття, мабуть, слід віднести до категорії *«вперше»*, тоді як автор означає зміст поняття «готовність майбутніх педіатрів до роботи в команді» одним із елементів дослідження, що *набули подальшого розвитку*.

2. Представлення дисертанткою готовності педіатра до роботи в команді у вигляді формули $ГРК = f(ГРК_m, ГРК_k, ГРК_d, ГРК_o)$ викликає зауваження в аспекті перерахування, а не суми функцій мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісно-функціонального та особистісного компонентів.

3. Напруження у сприйнятті тексту викликає виклад дисертанткою теоретичних засад наукової проблеми, розділених на чотири групи й представлених у підрозділах 1.1 (перша і друга група) та підрозділі 1.3 (третья і четверта підгрупа). Уважаємо, що за такого вибору логіки представлення інформації автору слід було б у підрозділі 1.1. зауважити на особливість її змістового представлення у структурі роботи.

4. З огляду на зміст підрозділу 1.3. його назву слід було б скорегувати: замість «Наукові підходи до професійної підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних методів навчання» назвати «Досвід вітчизняної та зарубіжної професійної підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді», натомість окремим підрозділом представити інформацію

щодо обґрунтування доцільності інтерактивних методів навчання для підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді.

5. Робота значно би виграла, якщо б авторка детальніше розкрила аспекти організації дистанційного навчання або освітньої комунікації з магістрантами, враховуючи ситуацію з COVID-19.

6. На нашу думку, висвітлюючи результати анкетування щодо відношення респондентів до необхідності підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді, крім відсоткового виміру, варто було вказати чисельність магістрантів та закладів вищої освіти було залучено до опитування.

Разом з тим, звертаємо увагу, що висловлені зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальне позитивне враження від представленої наукової роботи. Результати проведеного дослідження свідчать про повну реалізацію визначених мети й завдань, а також про теоретичну й практичну значущість роботи в аспекті професійної підготовки майбутніх викладачів закладів вищої освіти.

Дисертація на тему «Підготовка майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних технологій» є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року (zareєстрованого в Міністерстві юстиції України 3 лютого 2017 р. за № 155/30023) та пп. 9 – 18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167), а її авторка – Карпова Марина Євгеніївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент – доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри
мовної підготовки, педагогіки та психології
Харківського національного університету
міського господарства імені О.М. Бекетова

О.О. Резван

Підпис	<i>О.О. Резван</i>
Засвідчую:	<i>Карп</i>
відд. кадрів	
"	"
20	р.

Резван